

82. *Також світський*. З листів до Редакції. В справі латинки / Також світський // Нова Зоря. — 1931. — 21 черв. (ч. 45).
83. *Україніст*. Львівські студенти-україністи за латинкою / Україніст // Нова Зоря. — 1931. — 26 берез. (ч. 22).
84. Українська літературна мова і Галичина // Нова Зоря. — 1929. — 24 лют. (ч. 6).
85. (X). Справа правопису / (X) // Рідна Школа. — 1934. — Ч. 9. — С. 134—135.
86. Хроніка Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові за рр. 1926—30 // Діло. — 1930. — 24 груд. (ч. 284); 30 груд. (ч. 289).
87. *Чехович К.* Наша мова / К. Чехович // Література. Мистецтво. Наука. — 1932. — 13 берез. (ч. 10); 15 трав. (ч. 18).
88. *Шах С.* Львів — місто моєї молодости. Цісарсько-Королівська Академічна Гімназія / Степан Шах. — Мюнхен, 1956. — Ч. 3. — 267 с.
89. *Яценко А.* Правописні проблеми на сторінках щоденника «Діло» / Андрій Яценко // Українська журналістика: умови формування та перспективи розвитку : зб. наук. пр. — Черкаси, 2007. — С. 259—262.

Богдана Ревера

ДОБРОЧИННА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ У ГАЛИЧИНІ

(За матеріалами часопису «Руслан» (Львів, 1897—1914 рр.)

Розкрито деякі аспекти добродійної діяльності української інтелігенції Галичини наприкінці XIX — на початку XX ст. Показано масштаби та види допомоги, спрямовані на культурно-освітні цілі.

Ключові слова: добродійність, інтелігенція, піклування, іменні фундації, стипендійні фонди, пожертвування.

Освещены некоторые аспекты благотворительной деятельности украинской интеллигенции Галичины в конце XIX — в начале XX в. Показаны масштабы и виды помощи, направленные на культурно-образовательные цели.

Ключевые слова: благотворительность, интеллигенция, забота, именные фондации, стипендиальные фонды, пожертвование.

Some aspects of charitable activities of the Ukrainian intelligentsia in Galicia in the late nineteenth — in the early twentieth century. A scale and ways of assistance aimed at cultural and educational purposes, have been demonstrated.

Key words: *charity, intelligentsia, care, personal foundations, scholarship funds, donations.*

У системі суспільних цінностей громадянського суспільства значне місце посідає явище доброчинності. За сучасним визначенням, благодійність (доброчинність) — це діяльність, завдяки якій громадські та приватні ресурси добровільно спрямовуються їхніми власниками для допомоги окремим соціально незахищеним групам людей, для вирішення суспільних проблем, а також покращання умов громадського життя. Своєрідність історії української благодійницької діяльності зумовлена джерелами народної та християнської моралі. Варте уваги те, що національні традиції благодійництва не переривалися навіть у кризові етапи історії — добу Руїни, періоди занепаду імперій, до яких входили українські землі, тощо. У часи бездержавності українська культура, освіта й література виживали саме завдяки меценатам та доброчинцям.

Доброчинність була одним із напрямів багатогранної діяльності української інтелігенції Галичини або певною політикою у царині культури. Адже щедрі пожертвування у сферу освіти, дошкільного виховання, для підтримки української літератури, заснування заходів, шкіл, бурс для учнівської молоді, монастирів, церков, шпиталів та закладів для убогих — це не тільки християнські традиції, які базувалися на любові до ближнього та потребі спасіння душі через милостиню. Це визначалося також як суспільний обов'язок, свідомо громадянська позиція, спрямована на створення українського культурного середовища.

Загалом, порушені у нашій статті аспекти доброчинної діяльності української інтелігенції Галичини у кінці XIX — на початку XX ст. отримали лише фрагментарне висвітлення, тож потребують подальшого ґрунтовного вивчення.

Означений період у Галичині характеризується процесом національного самоусвідомлення широких народних верств. Значною мірою це зумовлювалося приходом до суспільного життя нового покоління галицької інтелігенції. І хоча головним джерелом формування інтелігенції залишалося греко-католицьке духовенство, однак керівництво національним рухом перебрала до своїх рук світська інтелігенція, представлена службовцями, професорами, вчителями, адвокатами, лікарями та іншими представниками світських профе-

сій, які відзначалися широтою політичного світогляду, глибокими фаховими знаннями, громадянською відвагою і рішучістю. Свої національно-політичні стремління вони тісно пов'язували з широкими верствами народу, працюючи над їх організацією.

Мотиваційний чинник благодійності представників галицької інтелігенції був пов'язаний з національним та культурно-освітнім становищем українського народу в Галичині наприкінці ХІХ — на початку ХХ ст. У той час відбувалося зростання національної свідомості народу, його політичне, культурне й економічне відродження, яке викликало шалений спротив польських панівних кіл. Під гаслом збереження, закріплення й поширення «польського стану посідання» можновладці виступили проти збільшення кількості українських шкіл, поширення прав української мови в адміністрації, суді, виділення коштів з державного і крайового бюджетів на українські культурні та господарські потреби, проти призначення українців на державні посади, а також продажу українцям землі, будинків, підприємств та ін. Тож свідомо українська громадськість у міру своїх можливостей через щедрі пожертвування сприяла розвитку та підтримці українства і протидіяла його колонізації.

Форми доброчинності були представлені матеріальними жертвами, діяльною (негрошовою) благодійністю (безкоштовні медичні та юридичні консультації) і стипендійними фондами.

Значне доброчинне інвестування здійснювалося у сферу освіти. Полонізовані органи управління шкільництвом краю значно обмежували відкриття українських шкіл, так, на 45 заснованих державних середніх навчальних закладів (35 гімназій і 10 реальних шкіл) українці одержали всього 4 гімназії. Українська суспільність власними силами, під егідою Українського педагогічного товариства* (УПТ) розпочала організацію приватного шкільництва (1898 р. — перша українська віділова жіноча школа ім. Т. Шевченка у Львові, 1903 р. — дівоча учительська семінарія у Львові, 1906 р. — перша сільська народна школа у Зарваниці). Упродовж 1908—1909 рр. відкрито 4 українські приватні гімназії, зокрема 1908 р. — у Копичинцях і Яворові, 1909 р. — у Городенці та Рогатині [1, с. 24].

* У 1881 р. було засноване Руське педагогічне товариство, яке 1912 р. отримало назву — Українське педагогічне товариство, а 1926 р. — «Рідна Школа».

У 1914 р. під опікою УПТ існувало вже 27 приватних шкіл, відкрито 7 класичних та 1 реальну українських гімназій. Із народних пожертвувань УПТ, товариства «Просвіта» і «Шкільна Поміч» створювали та утримували бурси для сільської молоді, яка прагнула продовжити навчання у середніх школах. Проживання і харчування у місті коштувало надзвичайно дорого, натомість у бурсах незалежна українська молодь отримувала за доступну ціну добрий харч та нічліг, товариську підтримку і допомогу у навчанні. Одним із перших закладів такого типу став інститут ім. св. о. Миколая для учнів Львівської академічної гімназії, а 1889 р. відкрито й дівочий інститут ім. св. Ольги. Згодом бурси було створено у багатьох інших містах Галичини, зокрема ім. М. Шашкевича — у Бродах, ім. св. Івана Хрестителя — у Дрогобичі, ім. св. Володимира — у Самборі, ім. св. Миколая — у Перемишлі, ім. св. Онуфрія — у Ярославі. Допомога від влади для утримання українських бурс була порівняно з польськими мінімальною. Так, 1912 р. для українських бурс із крайового бюджету було виділено 6650 корон (далі — к.), тоді як для польських — 22 950 к. [21]. Доброволі пожертви української інтелігенції, або т. зв. «пожертви на культурно-освітні цілі», сприяли створенню українських установ дошкільного виховання. Адже саме у захоронках відбувався не менш важливий процес ранньої етнізації українських дітей.

Відчутну матеріальну допомогу отримало українське студентство для боротьби за український університет у Львові, який мав плекати високоосвічену інтелігенцію. На знак протесту проти виключення університетською владою організаторів студентських віч і демонстрацій з вимогами відкриття українських кафедр 1901 р. відбулася сецесія 440 студентів-українців із Львівського університету. Для продовження навчання українських студентів в університетах Відня, Граца, Праги українською громадськістю створено «сецесійний фонд», на який лише за кілька місяців було зібрано 100 000 к.

Значну фінансову підтримку одержували для своєї діяльності й багато українських просвітніх, наукових, господарських та спортивних товариств. Серед них — «Просвіта», Наукове товариство ім. Шевченка, Українське педагогічне товариство, «Сільський Господар», «Молочарський Союз», «Народна Торговля», «Сокіл», «Січ».

Особливого розвитку набула добродійність серед греко-католицького духовенства. Розуміючи, що поряд з економічним унезалежненням чи не найважливішим є питання освіти, духовної культури, розвитку власної національної науки, представники духовного сану щедро фінансували ці сфери. Відомими жертводавцями були Тит Войнаровський, Юліан Куїловський, Сильвестр Сембратович, Іван Чапельський, Костянтин Чехович, Андрей Шептицький. Вони постійно підтримували розвиток та діяльність українських товариств. Великодушний меценат та особливий покровитель бідної української молоді Сильвестр Сембратович неодноразово жертвував значні суми для потреб бурси ім. св. о. Миколая у Львові. 1898 р. зробив щедрий дар на суму 1000 золотих ринських (далі — зр.) для товариства «Приют для вдів і сиріт по руских священниках» [42]. Його допомогою користалися Руське педагогічне товариство (РПТ) і товариство «Руслан», яке опікувалося бідними учнями руської гімназії у Львові. Кардинал Сильвестр Сембратович 1897 р. у заповіті записав легати (фінансові дари) для львівських товариств «Шкільна Поміч» та «Руслан», для українських бурс Львівської греко-католицької архієпископії на суму 60 000 к. [22]. Заходами і коштом Тита Войнаровського відкрито приватну школу ім. М. Шашкевича у с. Гвіздець [33]. Завдяки українському церковному і громадському діячу, о. Костянтину Чеховичу збудовано духовну семінарію, засновано Руський інститут для дівчат у Перемишлі. Будучи покровителем цієї установи, перемиський єпископ багато уваги приділяв її становленню, виділяв значні кошти на будівництво, купівлю необхідних земельних ділянок для розширення її території. Водночас він фінансово підтримував інші українські установи у Перемишлі, зокрема бурсу св. Миколая, для якої 1901 р. виділив 200 к. У 1898 р. надав кошти для СС. службниць на заснування захоронки у Сільці-Белзькому. Опікувався українськими емігрантами, жертвуючи кошти на діяльність товариства «Руска Бурса в Новім Санчі» та будівництво української церкви при бурсі.

Представники духовенства надавали кошти для українських церков Галичини. Зокрема, єпископ Станіславської єпархії Юліан Куїловський у 1898 р. пожертвував із власної скарбниці на той час значну суму (15 000 зр.) на реставрацію і відновлення української катедри у Станіславі [4].

Великим меценатом і благодійником безперечно був митрополит Андрей Шептицький. 1905 р. він заснував у Львові церковний музей (згодом перейменовано на Національний музей ім. митрополита Шептицького). Для митців придбав окреме приміщення, в якому розміщено художню школу Олекси Новаківського. 1903 р. заснував Народну лічницю. Для сільськогосподарської молоді виділив землю під садівничу школу в Миловані, а для хліборобської школи — в Коршові. 1910 р. був ініціатором і співзасновником Земельного банку у Львові, фінансово підтримував діяльність товариств «Просвіта», «Рідна Школа», а також бурси гімназійної і ремісничої молоді, Пласт, для якого віддав площу в урочищі Підлюте для літнього таборування. Великі пожертви здійснював на будівництво церков, зокрема української церкви у м. Сторожинець (Буковина) [46]. У 1904 р. митрополит Шептицький заснував фундацію, названу його іменем, під управою капітули в Станіславі, для якої виділив 30 000 к. Відсотки використовувалися для потреб капітули й утримання та розвитку бібліотеки, зокрема комплектування нових наукових книг. Саму бібліотеку, вартість якої становила 20 000 к. [23], він подарував раніше. До добровільної діяльності долучалося багато інших священників-парохів різних сіл та містечок Галичини, серед них — Гнат Вахнянин [3], Ігнатій Галька [27], Терапонт Котович [30], Іван Чапельський [45], Теодозій Яримович [41]. Окрім активної громадської роботи (результатом якої було заснування братств «тверезої молоді», читалень товариства «Просвіта», запровадження української мови у деяких місцевих польських школах), заощаджені кошти призначалися на будову та внутрішнє оздоблення храмів, реставрацію іконостасів, купівлю будинків та земельних ділянок для українських установ. Здійснювалася також негрошова допомога у формі щедрих дарунків. У такий спосіб галицький громадський діяч і педагог, голова УПТ, греко-католицький священник-крилошанин Іван Чапельський подарував церкві у с. Старий Кропивник (Дрогобицький повіт), де був давніше парохом, шість свічників і срібну чашу (вартістю 600 к.). Парох с. Соколівка о. Володимир Кальба також долучився до добровільності. 1904 р. за посередництвом товариства «Союз студентів архітектури» у Львові ним оповіщено конкурс на будову української церкви та призначено винагороду: за перше місце — 200 к., за друге місце — 100 к. [9].

Діяльним у сфері доброчинності був парох с. Медин (Збаразький повіт) о. Андрій Качала. За його кошти здійснено розпис парафіяльної церкви у Медині, а також збудовано каплиці у селах Воробіївка та Пеньківці. Бачачи обмежені можливості для здобуття знань дітей із незаможних селянських родин, вирішив збудувати за заощаджені кошти (8000 зр.) бурсу для учнів нижчих і середніх шкіл у Тернополі. Згодом бурсу назвали його іменем. Фінансово підтримував й інші українські установи, зокрема НТШ у Львові, при товаристві «Просвіта» у Львові створив стипендійний фонд імені свого батька — Теодора Качали на суму 3000 зр. На конкурсній основі стипендія у розмірі 240 к. призначалася для українських селянських дітей, учнів середніх шкіл або студентів університетів. Допомогою стипендійного фонду ім. Теодора Качали скористалися студенти Львівської політехніки, університетів Львова та Відня, бережанської, золочівської, перемишльської, тернопільської гімназій. Серед стипендіатів фонду були відомі в майбутньому українські діячі, зокрема студент права Львівського університету Степан Баран, студент медичного факультету цього ж університету Григорій Гарматій [10, с. 59]. Своєму брату, Степанові Качалі, відомому громадсько-політичному діячу, доброчинець поставив величний пам'ятник за 1000 зр. Варто зазначити, що при намісництві існувала фундація ім. о. Степана Качали для вбогих учнів «греко-католицької релігії і української народності», які навчалися «купецтву» в товаристві «Народна Торговля» або в торговій академії у Львові [24]. Доброчинною діяльністю займався галицький громадський діяч о. Іван Гробельський, крилошанин у Станіславі, — опікувався своїм родинним селом Порохник. Для товариства «Просвіта» він організував безкоштовно два приміщення читальні [15]. У 1910 р. для українців Порохника придбав земельну ділянку за 2200 к. і подарував її для народних потреб [48]. Фінансово підтримував українські бурси УПТ у Львові та бурсу ім. о. Миколая у Перемишлі [44; 47]. У 1908 р. відгукнувся на заклик і передав до редакції часопису «Руслан» кошти для перепоховання мощів сина Маркіяна Шашкевича, Володимира [26]. Під управою «Просвіти» знаходився фонд його імені, з якого надавалися стипендійні допомоги учням народної школи в Порохнику.

Важливу складову доброчинної діяльності о. Івана Залуцького, пароха у м. Теревовля, становили «записи» на різні народні цілі,

зокрема: 80 000 к. — на Інститут непорочного зачаття Пр. Діви у Станіславі, 140 моргів землі і будівлю — на ремісничу бурсу у Львові. Окрім того, священник записав будинок і 20 000 к. українській захоронці у м. Тереховля, 30 000 к. — для потреб львівської лікарні та 10 000 к. — на українську бурсу УПТ у Львові. Він також встановив деякі легати для родинного села Підгайці [14; 20; 49]. Окрім того, під управою «Просвіти» функціонував стипендійний фонд ім о. І. Залуцького, з якого видавалося по 340 к. українським студентам правничого, медичного та філософського факультетів Львівського університету.

Не меншу вагу у сфері доброчинності мала діяльність світської інтелігенції. Сеймові посли, службовці, заможні міщани, землевласники, інженери, юристи, лікарі Львова, Борислава, Тереховлі та інших міст і містечок Галичини жертвували значні кошти на розвиток товариств «Просвіта», «Рідна Школа», українські гімназії, на будівництво церков та приміщення для українського театру, на розвиток кооперативного руху і створення захоронок. Розмір допомоги становив 500, 1000, 20 000 та 260 000 к., що на той час вважалося величезними сумами. Проводилися одноразові допомоги, створювалися іменні фонди з конкретним напрямом залучення коштів. Доброчинці встановлювали певні вимоги, зокрема після здобуття освіти працювати у Галичині, в певній українській установі.

Відомими щедрими жертводавцями та доброчинцями були громадський діяч, адвокат Степан Федак, радник крайового суду в Угнові Роман Алексєвич (Алексієвич), адвокати Євген Олесницький і Теофіль Кормош, педагог Степан Дубравський та ін. Зокрема, Степан Федак як особа, що володіла значним капіталом, спрямовував свої зусилля головним чином на розширення діяльності фінансово-економічних установ, а також на благодійні цілі. Багато праці доклав для розвитку українського шкільництва. Будучи переконаним у тому, що діти — це майбутнє рідного краю, у Ворохті, на своїй віллі, створив школу і сам на відпочинку навчав малих гуцулів історії та німецької мови. Був фундатором та керівником комітету засновників гімназії в Яворові. Роман Алексєвич був опікуном українських вчителів, для яких заснував окремий фонд на суму 3000 к., з відсотків якого щорічно проводилася виплата одному вчителю або вдові та сироті по вчителю [38; 39]. У 1908 р. він заснував ще один фонд під

управною Ставропігійського інституту у Львові на суму 18 000 к., відсотки з якого йшли на виплати українським хліборобам, робітникам та церковним комітетам на будову українських церков [40]. Відомий зі своєї доброчинності на просвітні цілі Степан Дубравський — професор гімназії у Стрию, що записав усе своє майно на заснування стипендійного фонду, призначеного для авторських премій за написання найкращих книжок для народу, видаваних товариством «Просвіта». У 1904 р. ним було засновано нову фундацію на суму 2000 к., відсотки з якої йшли на придбання шкільного приладдя, книжок, одягу для убогих школярів у селах Топільниця і Тур'є. Ці фонди діяли під керівництвом товариства «Просвіти» [28]. Щедрий патріот залишив про себе гарну пам'ятку, записавши місту Стрий свою власну бібліотеку, яка містила колекцію видань другої половини ХІХ ст., окрім того, виділив 4000 к. для оренди бібліотечного приміщення та подальшого комплектування фонду [2]. Серед галицьких доброчинців варто вирізнити львівського адвоката Тадея Соловія, який, досягши кропіткою працею поважного фінансового становища, не афішуючи, допомагав українським економічним та просвітнім товариствам. Українські приватні школи і бурси знаходили в ньому щедрого мецената, випускники університетів завдяки його стипендіям мали змогу продовжити навчання у закордонних вишах. Дбаючи про розвиток українства, Т. Соловій за заповітом частину свого майна записав на українські народні потреби, зокрема 10 000 к. — на УПТ, 5000 к. — на «Просвіту», 4000 к. — на дві стипендії для докторів права або філософії з метою вишколу українських професорів університету. Право надання цих стипендій мали Андрей та Климентій Шептицькі [11; 17]. Такі щедрі заповіді залишали й інші українські патріоти. Серед них — власник земель в с. Угерці Винярські, Михайло Малецький, який усе своє майно записав на народні цілі, з чого 400 моргів землі вартістю 200 000 к. одержала «Просвіта» у Львові на розвиток кооперації і заснування захоронки в Угерцях Винярських [25]. Теофіль Шпитко, податковий службовець із Коломиї, записав на фонд будови українського театру у Львові усе своє майно вартістю 3900 к. Це був перший запис на цю мету [18]. Володислав Ясінський, лікар-терапевт, колишній головний лікар карного закладу, який помер у Львові 1903 р., усе своє майно на суму 262 000 к. заповів фонду вдів при лікарському

товаристві. Окрім того, за заповітом, його поховали у звичайній домовині, а замість витрат на величавий похорон гроші роздали бідним [12].

Серед доброчинців-лікарів важливе місце посідають постаті Володимира Яновича, який надавав безкоштовні консультації та лікування вихованцям бурси РПТ у Станіславі; лікаря-композитора Ярослава Лопатинського, який 1905 р. подарував товариству «Сокіл» у Львові власну композицію з призначенням доходу з її продажу для будівництва сокільні — приміщення, в якому функціонує осередок організації [32]; Ореста Литвиновича — лікаря із м. Товмач, який 1904 р. склав пожертву (2000 к.) на монастир сестер-василіанок у м. Словита [43]. Помітний слід в історії доброчинності залишив відомий лікар і громадський діяч, уродженець Галичини Василь Волян. Він був одним із фундаторів охорони здоров'я на Буковині та першим директором центральної лікарні у Чернівцях, засновником фонду (12 000 к.) для бідних українських школярів м. Перемишль, а також фонду (майже 100 000 к.) для буковинських школярів, з яких здійснювалася видача стипендій для навчання у рільничих та промислових народних школах. Метою таких стипендій було створення українського освіченого промислового суспільного прошарку [29; 37]. До доброчинної діяльності долучалися й інші верстви українського громадянства. «Українська суспільність хоч і убога, але жертволюбива і записувала радо свій останній гріш і вартісну річ на наукові установи...» [31]. Зазвичай пожертвування становили від 2 до 50 к., однак сумарно це була відчутна підтримка для діяльності українських установ. Поширеною формою доброчинності була відмова від надсилання вітальних телеграм з нагоди свят, вінчання, від подяк за привітання, купівлі весільних китиць, придбання вінка на домовину. Заощаджені кошти скеровувалися для українських гімназій, бурс, захоронок, сиротинців, для товариства «Рідна Школа» та ін. 1911 р. до адміністрації часопису «Руслан» замість привітальної телеграми з нагоди Різдва надійшло 2 к. і лист, у якому зазначалося, що школярі с. Квасинин (Добромільський повіт) «під впливом науки щирої українки (їхньої вчительки. — *Б. Р.*) і відмовляючи собі ласощів» склали сотики на товариство «Рідна Школа» [13]. Пожертвування здійснювались і в інший спосіб. Зокрема, виявом вдячності став вчинок учня четвертого класу української гімназії й

бурсака УПТ у Львові Юрія Лешка. Школяр перед смертю записав три морги поля для бурси УПТ у Львові [6]. Меланія Левинська, вчителька із с. Потутори, яка закінчила вчительську семінарію УПТ і виховувалася в його інституті св. Ольги, передала 10 к. із першої учительської зарплати для потреб Товариства. Разом з тим постановила переказувати щомісяця 2 к., поки буде вчителювати, як вдячність за виховання та навчання [8].

Окреме місце в історії добродійності посідають українці, які жили й працювали за межами Галичини. Серед них — лікар-окуліст, професор і головний лікар офтальмологічної клініки у м. Грац (Австрія) Михайло Борискевич. Під час канікул приїжджав до родини у Галичину і безкоштовно лікував селян [34]. Окрім згуртування української громади в Боснії та Герцеговині, фінансово допомагав галицьким українським товариствам і видавництвам Теофіль Гарасимович, інспектор «управи тютюну» в Сараєві [5]. Власник фабрики хімічних виробів у Варшаві Станіслав Глинський фінансував українські установи й за власний кошт створив і тривалий час утримував приватну школу в Гребеневі, де згодом заснував санаторій для українців [7]. Свідомим українцем був емеритований (пенсіонер) начальник окружного суду в м. Бігач (Боснія) Мар'ян Турянський. І хоча він перебував далеко від рідного краю, його не забував і допомагав землякам великими пожертвами на народні цілі, зокрема на «Рідну Школу» [36]. Пансіонат для українців на узбережжі Адріатичного моря відкрила в м. Ловран (Хорватія) Сидонія Романчук, дружина Тита Романчука, невістка Юліана Романчука [35].

Відомим жертводавцем був греко-католицький священник з Галичини, о. Антоній Бончевський, який 1897 р. емігрував до США, де багато зусиль доклав до організації просвітницької діяльності української громади в м. Ансонія. Він не лише за життя присвятив усі свої сили розвитку українства Галичини, а й заповів великі кошти після смерті на потреби народу, який гаряче любив [19].

Іменні стипендійні фонди, що на той час діяли у Галичині, перебували у розпорядженні НТШ, Народного дому, страхового товариства «Дністер», Ставропігійського інституту та інших українських установ. Зокрема, товариство «Просвіта» станом на 1912 р. опікувалося 41 фондом. Загалом стипендіатів, які користали у

1912 р. з фондів товариства, нараховувалося 103 особи, що було досить поважною кількістю як на приватну установу [16].

Отже, добродійна діяльність української інтелігенції Галичини відіграла важливу роль у розвитку українства в умовах гострої політичної конфронтації з польськими органами управління. Плеяда добродійців, серед яких — Роман Алексевич, Михайло Борисикевич, Степан Дубравський, о. Андрій Качала, Тадей Соловій, Степан Федак, Костянтин Чехович, Андрей Шептицький, скеровували свої зусилля на фінансову підтримку українських освітньо-культурних та наукових установ. Сьогодні їхня добродійність повинна слугувати достойним прикладом для українського громадянства.

1. *Баран С.* З поля національної статистики галицьких середніх шкіл / Степан Баран. — Львів, 1910. — 75 с.
2. Бібліотека ім. Стефана Дубравського в Стрию // *Руслан.* — Львів, 1913. — 24(11) мая (ч. 113). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
3. Вахнянин Гнат // *Руслан.* — 1904. — 7(20) лют. (ч. 29). — С. 3. — Рубр.: Посмертні оповістки.
4. Величава жертва // *Руслан.* — 1898. — 6(18) січ. (ч. 4). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
5. Гарасимович Теофіль // *Руслан.* — 1901. — 4(17) лют. (ч. 27). — С. 4. — Рубр.: Посмертні оповістки.
6. Гарний примір ученичої вдячності // *Руслан.* — 1909. — 28 черв. (11 лип.) (ч. 143). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
7. Глиньский Станислав // *Руслан.* — 1900. — 16(29) марця (ч. 62). — С. 3. — Рубр.: Посмертні оповістки.
8. *Д. К.* Вдячність за виховане і науку / Д. К. // *Руслан.* — 1912. — 19(6) груд. (ч. 285). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
9. Для архітектів // *Руслан.* — 1904. — 27 падолиста (10 груд.) (ч. 268). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
10. *Дорош Є.* Родина Качалів в історії Галичини / Євген Дорош, Володимир Слюзар. — Т.: Підручники і посібники, 2010. — 160 с.
11. Др. Соловій Тадей // *Руслан.* — 1912. — 1 верес. (19 серп.) (ч. 197). — С. 3. — Рубр.: Посмертні оповістки.
12. Др. Ясінський Володислав // *Руслан.* — 1903. — 18 цвітня (1 мая) (ч. 86). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
13. Жертви // *Руслан.* — 1911. — 17(4) січ. (ч. 11). — С. 4. — Рубр.: Новинки.
14. Житєпись бл. п. о. Івана Залуцкого... // *Руслан.* — 1909. — 24 марця (6 цвітня) (ч. 67). — С. 3. — Рубр.: Новинки.

15. З Порохника... // Руслан. — 1903. — 9(22) груд. (ч. 278). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
16. З товариства «Просвіта» // Руслан. — 1912. — 18(5) цвітня (ч. 85). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
17. Завіщане бл. п. д-ра Тадея Соловія... // Руслан. — 1912. — 6 верес. (24 серп.) (ч. 201). — С. 2. — Рубр.: Новинки.
18. Запис на будову руского театру // Руслан. — 1904. — 23 груд. (5 січ. 1905) (ч. 288). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
19. Записи бл. п. о. Антонія Бончевського // Руслан. — 1903. — 12(25) черв. (ч. 131). — С. 1—2.
20. Записи на добродійні цілі // Руслан. — 1909. — 19 марця (1 цвітня) (ч. 63). — С. 2. — Рубр.: Новинки.
21. Запомоги для бурс // Руслан. — 1912. — 17(4) січ. (ч. 11). — С. 2—3. — Рубр.: Новинки.
22. Запомоги для бурс гр.-кат. львівської архиєпископії // Руслан. — 1901. — 27 серп. (10 лип.) (ч. 144). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
23. Із Станіслава // Руслан. — 1904. — 29 січ. (11 лют.) (ч. 23). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
24. Конкурси // Руслан. — 1912. — 6 листоп. (24 жовт.) (ч. 25). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
25. Малецький Михайло // Руслан. — 1909. — 26 черв. (9 липця) (ч. 141). — С. 4. — Рубр.: Посмертні оповістки.
26. На перенесене моців Маркіянового сина Володимира Шашкевича... // Руслан. — 1908. — 3(16) жовт. (ч. 225). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
27. На фонд для вдовиць і сиріт... // Руслан. — 1901. — 8(21) серп. (ч. 178). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
28. Нова фундація ім. Стеф. Дубравського // Руслан. — 1904. — 11(24) лип. (ч. 154). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
29. Нові стипендійні фундації // Руслан. — 1902. — 9(21) черв. (ч. 127). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
30. о. Котович Терапонт // Руслан. — 1900. — 25 січ. (6 лют.) (ч. 19). — С. 3. — Рубр.: Посмертні оповістки.
31. Обильні жертви // Руслан. — 1911. — 25(12) січ. (ч. 17). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
32. Подяка // Руслан. — 1905. — 16 лют. (1 марця) (ч. 37). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
33. Приватна школа ім. Шашкевича // Руслан. — 1909. — 23 січ. (5 лют.) (ч. 18). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
34. Про пок. проф. д-ра Михайла Борисикевича // Руслан. — 1899. — 26 верес. (8 жовт.) (ч. 216). — С. 3. — Рубр.: Новинки.

35. Руский пенсіонат над Адрийским морем // Руслан. — 1905. — 8(21) лип. (ч. 151). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
36. Турянський Маріян // Руслан. — 1912. — 20(7) лип. (ч. 162). — С. 3. — Рубр.: Посмертні оповістки.
37. Фондація для буковинських школярів // Руслан. — 1906. — 29 лип. (11 серп.) (ч. 164). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
38. Фондація для народних учителів // Руслан. — 1904. — 2(15) лип. (ч. 146). — С. 2. — Рубр.: Новинки.
39. Фондація ім. Романа Алексієвича // Руслан. — 1904. — 27 черв. (10 лип.) (ч. 143). — С. 2. — Рубр.: Новинки.
40. Фондація Романа Алексевича // Руслан. — 1908. — 24 жовт. (6 листоп.). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
41. Щедра жертва // Руслан. — 1901. — 20 цвітня (3 мая) (ч. 88). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
42. Щедрий дар // Руслан. — 1898. — 24 мая (5 червця) (ч. 115). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
43. Щедрий дар // Руслан. — 1904. — 3(16) цвітня (ч. 73). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
44. Щедрий дар // Руслан. — 1899. — 18(30) верес. (ч. 208). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
45. Щедрий дарунок // Руслан. — 1901. — 17(30) падолиста (ч. 260). — С. 3. — Рубр.: Новинки.
46. Щедрий дарунок // Руслан. — 1902. — 22 мая (4 черв.) (ч. 114). — С. 2. — Рубр.: Новинки.
47. Щедрий дарунок // Руслан. — 1906. — 20 марця (3 цвітня) (ч. 60). — С. 4. — Рубр.: Новинки.
48. Щедрий дарунок // Руслан. — 1910. — 14(1) груд.) (ч. 270). — С. 4. — Рубр.: Новинки.
49. Щедрий жертводавець // Руслан. — 1908. — 17(30) груд. (ч. 285). — С. 3. — Рубр.: Новинки.